

Datum : 4 juli 2019
Kenmerk : 20190006
Aan : Het college van Burgemeester & Wethouders van de Gemeente Oss
Sille Dohmen, Monique Willems
Betreft : Gevraagd advies beleidskader armoede en schulden 2020 - 2024

Geachte college,

U heeft ons gevraagd om advies te geven op het concept beleidskader armoede en schulden. Wij kijken eerst terug op het proces en geven daarna een algemene reactie op het beleidskader. We adviseren daarna op de acties en geven hierbij onze prioriteiten aan.

Het proces

De afgelopen maanden zijn wij door u betrokken bij de totstandkoming van het beleidskader. Wij kijken terug op een constructieve en prettige samenwerking met de betrokken ambtenaren. Het was prettig op verschillende momenten in het proces van de ontwikkeling van het beleidskader met elkaar in gesprek te gaan. Veel van de speerpunten die wij u op 12 april jl. hebben meegegeven zien wij terug in het beleidskader.

Overleg met betrokkenen

In dit advies gebruiken wij ook de input van ons 'sociaal panel'¹. Op 15 februari en 7 juni 2019 zijn er bijeenkomsten geweest van het panel bestaande uit inwoners die ervaring hebben met geldzorgen, armoede en/of schulden. We hebben tijdens de bijeenkomsten en op een besloten Facebookgroep met hen gesproken over hun ervaringen met het zoeken en vinden van hulp bij financiën en welke ervaringen ze hebben gehad met de dienstverlening van de gemeente en/of partners.

Wij hebben ook advies ingewonnen bij de Stichting Met Elkaar, tegen armoede in Oss.

Algemeen

Wij vinden het positief dat het beleid voor armoede en schulden samengevoegd is. Geldzorgen, armoede en schulden hangen samen en hebben dezelfde impact op het leven van inwoners. Daarnaast zijn geldzorgen, armoede en/of schulden vaak niet de enige zorgen en problemen die inwoners hebben. We lezen terug dat u met dit beleid een andere benadering kiest waarbij de inwoner steeds meer centraal komt te staan.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert de activiteiten en plannen zoveel mogelijk concreter te maken. Een voorbeeld is "meer of beter samenwerken". Dit komt vaak terug in het beleidskader. Het is alleen niet duidelijk hoe dat er uit ziet en wat dit betekent.

Uitgangspunten van het beleid

Tijdens de bijeenkomst "Armoede en schulden" op 24 juni 2019 werden de contouren van het beleidskader toegelicht. Deze uitgangspunten zijn scherper geformuleerd en gepresenteerd dan in de versie van het beleidskader dat wij voor dit advies hebben ontvangen.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert om de scherpe formulering die eerder werd gebruikt ook in het beleidskader terug te laten komen.

1 Het sociaal panel is sinds februari 2019 weer actief. Aan het panel nemen op dit moment ongeveer 30 inwoners van de gemeente Oss deel. Doel van dit panel is om bij inwoners die geldzorgen hebben op te halen wat er leeft en wat voor hen belangrijk is. Het panel komt 2 a 3 keer per jaar bij elkaar en er is een besloten Facebookgroep waar de leden elkaar ook ontmoeten.

Stress, stressfactoren en effect

Op de uitgangspunten stress(factoren), samenwerkwijze en ervaringsdeskundigheid willen wij specifiek ingaan.

In contact met inwoners

- Inzicht in stressfactoren en effect
- Houding en gedrag
- Inwoners houden zelf de regie
- Samenwerkwijze

Recht op perspectief

- Werk
- Meedoen is belangrijk
- Minder stress bij geldzorgen

Communicatie en dienstverlening

- Respectvol en transparant
- Onze dienstverlening is op tijd, dichtbij en op maat

Het effect van geldstress zien wij terug in de uitgangspunten, de visie en acties in het beleidskader. Dat vinden wij een positieve ontwikkeling. Langdurige stress door (financiële) problemen kan het gedrag van mensen flink ontregelen. Inzichten uit de gedrags- en hersenwetenschap leren ons waarom mensen bepaalde keuzes maken en bepaald gedrag vertonen. *Stress-sensitieve dienstverlening* sluit hierop aan en stelt mensen weer in staat om hun doelen vaker en sneller te realiseren.

Door

- niet méér stress op te roepen; eenvoudige en toegankelijke procedures. Helder taalgebruik op een vriendelijke toon.
- professionals en medewerkers met een open en oordeelvrije houding, de interactie met inwoners is steunend.
- schaarste zo mogelijk opheffen of verminderen.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert meer kansen aan te grijpen om nog meer stress sensitief te werken. Om u en partners in de stad te inspireren organiseren wij op 4 september 2019 een minisymposium waar dit onderwerp centraal staat. U bent van harte uitgenodigd om hierbij aanwezig te zijn.

Samenwerkwijze

De samenwerkwijze wordt ook als voorbeeld van stress sensitief benoemd. Vanuit de samenwerkwijze worden inwoners ondersteund vanuit de drie vragen: wat wil ik, wat kan ik en wat heb ik nodig.

Wij willen u meegeven dat door de context van stress dit de mensen niet zou kunnen lukken. Het lukt mensen niet om hun (hulp)vraag te formuleren, het lukt mensen niet meer om zelf de regie op te pakken. In de Samenwerkwijze zijn deze vaardigheden wel de basis.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert om wanneer u de Samenwerkwijze verder uitrolt in de aanpak van armoede en schulden meer rekening te houden met het feit dat het mensen niet lukt door hun hoge stressniveau.

Ervaringsdeskundigheid

Hoe ervaringsdeskundigheid wordt ingezet staat nog niet in het beleidskader. De eerste stap is wellicht gezet met de workshop ervaringsdeskundigheid tijdens de bijeenkomst op 24 juni.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert u om te kijken hoe ervaringsdeskundigen in het beleidskader en de uitvoering daarvan een bijdrage kunnen leveren. Een opleiding door ervaringsdeskundige is hierbij van groot belang om eigen ervaringen professioneel en/of vrijwillig in te zetten.

Samenhang van de methodes en integraal werken

De gemeente zet verschillende methodieken in binnen de aanpak van armoede en schulden. Wat is uw visie op de samenhang tussen de verschillende methodieken? We doelen daarbij op de Samenwerkwijze, de methode van Instituut Publieke Waarde en de inzichten vanuit de Stress sensitieve dienstverlening.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert om deze visie helder te maken. Deze helderheid geeft professionals van de gemeente maar ook van partners meer houvast en duidelijkheid over de werkwijze.

Monitoren

Het ontwikkelen en de voortgang van het beleid, de uitvoering van de diverse projecten, pilots en activiteiten in dit kader moeten ook geëvalueerd en gemonitord worden.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert u de wijze van evaluatie en monitoren van het beleid op te nemen in het beleidskader.

Advies op de geformuleerde acties en 5 prioriteiten

U heeft ons bij de adviesaanvraag gevraagd aan te geven welke 5 acties volgens ons prioriteit zouden moeten krijgen.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert de punten 5, 6, 11, 17 en 22 **prioriteit** te geven. De nummering van de acties hieronder komt overeen met de nummering hiervan in het beleidskader. Hiermee komen we aan uw verzoek tegemoet om een prioritering aan te geven. Echter de Adviesraad Sociaal Domein hecht eraan dat u ook kennisneemt van de op 12 april 2019 door haar geformuleerde speerpunten. Zie daarvoor de bijlage.

Vroegsignalering en bereik

1. *Consulenten Schuldhulpverlening sluiten meer aan bij Sociale Teams, partners en inwoners.*

Bij deze actie gaat u ervan uit dat sociale teams dicht bij inwoners staan. Wij willen u graag meegeven dat inwoners dit zelf niet zo ervaren. Zij ervaren een drempel om hulp te vragen bij het sociaal team. Het is voor inwoners ook niet altijd duidelijk dat je met financiële zorgen bij het sociaal team terecht kan.

3. *We gaan met een Osse werkgever aan de slag voor werknemers met loonbeslag en rollen bij succes dit uit naar meer werkgevers.*

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert hierbij te verkennen wat werkgevers al doen om medewerkers te ondersteunen en wat zij van de gemeente nodig hebben. En om hier naast een grote werkgever ook een middelgrote of klein werkgever te betrekken omdat deze niet altijd de capaciteit en middelen hebben om in te zetten op medewerkers met geldzorgen.

5. **Prioriteit** *We maken een plan voor integrale schuldhulpverlening en vroegsignalering.* **De Adviesraad Sociaal Domein adviseert** om prioriteit te geven aan de ontwikkeling van een aanpak voor vroegsignalering en hierbij te leren wat in andere gemeenten al is ontwikkeld. De VNG biedt de [handreiking vroegsignalering schulden en bescherming van persoonsgegevens](#). Ook zonder de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening zijn er mogelijkheden om vroegsignalering vorm te geven. Door mensen met betalingsproblemen actief te benaderen en aansluitend daarop hulp op maat te bieden worden de kansen vergroot voor een vroegtijdige en duurzame oplossing van de financiële problemen.

6. **Prioriteit** *We komen tot een gezamenlijke toegang en inkomenstoets voor de armoedeverzoeken.*

Een gezamenlijke toegang en inkomenstoets zal bijdragen aan het verlagen van de stress en het vergroten van het bereik van regelingen.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert om de handvatten van stress sensitieve dienstverlening te hanteren. En ook te kijken hoe partners uit andere domeinen zoals bijv. huisartsen en onderwijspartners kunnen bijdragen aan de toegang tot de armoedeverzoeken.

7. *We evalueren Schuldhulpmaatje en verbeteren de dienstverlening en samenwerking.* Zoals besproken op 24 juni **De Adviesraad Sociaal Domein adviseert** om voldoende aandacht te hebben voor de samenwerking met schuldhulpverlening. **De Adviesraad Sociaal Domein adviseert** verder om schuldhulpmaatjes zelf te betrekken bij de evaluatie door bijvoorbeeld een enquête of gesprekken.

8. *We gaan een actievere samenwerking aan met partners gericht op signalering en ondersteuning bij life-events*

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert hierbij te verkennen of de ideeën voor individuele en groepsgerichte voorlichtingen en bijeenkomsten ook de behoefte is van inwoners. En ook aandacht te hebben over hoe je deelnemers bereikt.

Deelnemer van het sociaal panel:

"Je moet nu helemaal naar het Anton Jurgenshuis. Toen het in de wijk zat was het makkelijker om ernaar toe te gaan".

Aandacht voor specifieke groepen

Wij missen binnen dit thema de aandacht voor ouderen. Uit onderzoek van de Seniorenraad (2013) blijkt dat 20% van ouderen in de gemeente Oss moeite heeft met rondkomen. Deze groep doet meestal hun mond niet open en kan in dit opzicht onzichtbaar zijn voor de gemeente en hulpverlening.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert om in uw aanpak voor armoede en schulden aandacht te hebben voor de groep ouderen.

9. *Invoeren schuldsanering voor inwoners met minimale afloscapaciteit.*

Wij verwijzen hier graag naar [ons advies](#) op het plan voor schuldsanering op 7 mei en [uw reactie](#) daarop.

10. *We bieden meer bekendheid aan BBZ en Over Rood en kijken of de dienstverlening voldoende aansluit.*

U geeft aan dat u wilt onderzoeken of de dienstverlening voldoende aansluit.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert dat het zinvol is om te kijken wat de omvang van de problematiek bij de Osse ondernemers is. Deze concretisering wordt gemist in het beleidskader.

11. **Prioriteit** *We starten de aanpak jongeren met schulden.*

Wij verwijzen naar ons advies voor de aanpak jongeren met schulden d.d. 7 mei 2019 en uw reactie daarop van 5 juni jl.

13. *We verhogen de bijdrage schoolkosten voor gezinnen met oudere kinderen en verlagen de bijdrage voor gezinnen met kinderen in de basisschoolleeftijd.*

Wij maken ons zorgen over de verlaging van de bijdrage voor schoolkosten voor gezinnen met kinderen in het basisonderwijs. U verwijst mensen naar Stichting Leergeld wanneer de nieuwe bijdrage niet voldoende blijkt te zijn. Onze zorg is dat mensen Stichting Leergeld niet weten te vinden en dat het een drempel is om hier hulp te vragen.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert de effecten van deze verlaging te monitoren samen met de onderwijspartners.

Dienstverlening

15. *We evalueren de pilot DFD en verbeteren het DFD-aanbod*

Inmiddels hebben we Eindevaluatie Pilot Duurzame Financiële Dienstverlening van u ontvangen. Het advies in deze evaluatie is om DFD een structurele werkwijze te laten zijn. Daar staan wij positief tegen over!

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert om bij de structurele inbedding van DFD te verkennen of schuldhulpmaatjes een rol kunnen vervullen in bijvoorbeeld de ambulante begeleiding. Hier kan de evaluatie van de schuldhulpmaatjes ook input voor geven.

17. **Prioriteit** *We bieden deskundigheidsbevordering voor onze consulenten om te werken volgens onze visie en de Samenwerkingswijze te implementeren.*

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert om de deskundigheidsbevordering samen te doen met professionals en vrijwilligers. Dit draagt bij aan het versterken van de samenwerking en kennisdeling. Hierbij **adviseert de Adviesraad Sociaal Domein** om ook aandacht te hebben voor het signaleren van geldzorgen en een oordeelvrije houding van vrijwilligers en professionals. Er zijn verschillende trainingen in het land zoals bijv. Armoede onder de loop van Stichting De Vonk en Stress Sensitieve dienstverlening door Social Force.

Bewustwording en communicatie

21. *We evalueren de campagne en zetten deze gericht in voor doelgroepen.*

Wij ontvangen graag de evaluatie van de campagne als deze er is. Wij zijn ook heel benieuwd hoe deze evaluatie wordt vormgegeven en hoe in kaart wordt gebracht wat het effect voor de inwoners is.

De Adviesraad Sociaal Domein adviseert om bij de evaluatie ook de titel van de campagne mee te nemen. Tijdens de bijeenkomst met het 'sociaal panel' bleek de titel "Samen slimmer met geld" het gevoel te geven dat mensen nu dom omgaan met hun geld. Terwijl dit niet het geval is. Een andere titel zou volgens het panel kunnen zijn: "Samen grip op de knip" of "Samen grip op geld".

22. **Prioriteit** *We maken een plan voor communicatie armoede en schulden gericht op verbetering toegankelijkheid, imago en beeldvorming.*

Deze actie heeft wat ons betreft prioriteit omdat inwoners met geldzorgen, armoede en/of schulden vaak een drempel ervaren om hulp te vragen.

23. *We gebruiken onze mogelijkheden om te lobbyen richting het rijk voor betere wetgeving.* De inhoud van de lobby missen wij (nog) in het beleidskader.

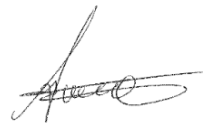
De Adviesraad Sociaal Domein adviseert om deze lobby met partners en andere gemeenten vorm te geven. Voor onze input op de lobby verwijzen wij naar onze speerpunten van 12 april 2019. Aanvullend hierop **adviseert de Adviesraad Sociaal Domein** om aandacht te schenken aan het onverbiddelijke boetebeleid van o.a. belastingdiensten, gerechtsdeurwaarders, incassobureaus en grote schuldeisers van verplichte diensten, waardoor voor de schuldenaren niet alleen de schulden groter worden, maar waardoor ze ook nog als fraudeurs worden behandeld.

De Adviesraad Sociaal Domein ziet uw antwoord met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Jaap Kool,
Voorzitter Adviesraad Sociaal Domein

Ad van Orsouw,
Voorzitter Kenniskring WIAS

Datum : 12 april 2019
 Aan : Sille Dohmen, Monique Willems en wethouder Kees van Geffen
 Betreft : Speerpunten WIAS voor het nieuwe beleidskader armoede en schulden

In deze notitie geven wij onze belangrijkste speerpunten van de adviesraad sociaal domein als input voor het nieuwe gemeentelijke beleid armoede en schulden. Zoals afgesproken zullen wij uiterlijk 7 juli 2019 nog een gevraagd advies geven.

Op 20 november 2017 hebben we een [\(ongevraagd\) advies](#) uitgebracht over het gemeentelijke beleid voor armoede en schulden. Naar aanleiding van de Minima Effect Rapportage hebben we op 29 augustus 2018 een [\(gevraagd\) advies](#) uitgebracht. In deze twee adviezen komen de meeste van onze speerpunten aan de orde. In de speerpunten hebben we ook de inspiratie van het symposium op 22 maart 2019 verwerkt.

Speerpunten

1. Sluit aan bij de leefwereld van inwoners en laat die leidend zijn in het beleid en de uitvoering – Reduceer de stress
2. Investeer in preventie en vroegsignalering
3. Draag bij aan het doorbreken van taboe en schaamte en maak hulp vindbaar
4. Verdere vereenvoudiging van toegang tot hulp en voorzieningen
5. Investeer in duurzaam uit de schulden
6. Heb aandacht voor werkende armen en zzp'ers
7. Heb blijvende aandacht voor gezinnen in armoede
8. Verbind het armoedebeleid met het gezondheidsbeleid
9. Lobby richting het Rijk om de inkomenspositie te verbeteren.

1. Sluit aan bij de leefwereld van inwoners en laat die leidend zijn in het beleid en de uitvoering – Reduceer de stress

"Denk niet voor en over ons maar met ons".

Bij de ontwikkeling en uitvoering van het beleid kunnen (ervaringsdeskundige) inwoners meer betrokken worden om zo de verbinding tussen de systeemwereld (gemeente/hulpverlening) en de leefwereld (inwoners) te versterken.

Zet in op dat de processen en medewerkers in dienst- en hulpverlening bijdragen aan het verlagen van de stress die inwoners met geldzorgen vaak ervaren. [Stress-sensitieve dienstverlening/ Mobility Mentoring](#)→ is een methodiek die hiervoor inspiratie biedt. Wanneer mensen langdurige geldstress hebben zorgt dit ervoor dat zij meer bij de dag gaan leven. Zij hebben meer moeite om in actie te komen, vol te houden en hun emoties en verlangens te reguleren. Stress-sensitieve dienstverlening sluit aan bij de ontregelende werking van de aanhoudende stress en stelt mensen in staat om hun doelen vaker en sneller te realiseren. Deze methodiek sluit ook aan bij inwoners met lage vaardigheden (bijv. laaggeletterdheid of digitale vaardigheden).

Een ander concrete interventie om stress te reduceren is om als gemeente de schulden op te kopen of over te nemen. Wij hebben begrepen dat de gemeente Oss voornemens is om dit voor jongeren te gaan doen. Dit ondersteunen wij van harte!

De gemeente heeft veel aandacht voor 'klare taal'. Heb daarbij ook aandacht voor de gelijkwaardigheid in gespreksvoering en investeer in de (vertrouwens)relatie. En zorg dat de uitingen (communicatie) van de gemeente en hulpverlening eenduidig zijn, positief en helpend.

2. Investeer in preventie en vroegsignalering

Wij zien dat het voorkomen van schulden en het zo vroeg mogelijk signaleren van schulden steeds meer aandacht krijgt binnen de gemeente Oss en in het land. In het nieuwe beleid kan nog meer op preventie en vroegsignalering worden ingezet. Betrek hierbij partners die vroeg betalingsachterstanden kunnen signaleren zoals de zorgverzekeraars, woningbouw en de nutsbedrijven.

Om te voorkomen dat inwoners langdurig in de armoede komen, zijn specifieke aandacht en maatregelen nodig voor huishoudens die het eerste jaar in de armoede komen. Een suggestie hiervoor is om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de Individuele Inkomensvoetstukken sneller uit te keren.

Als inwoners uit de armoede en/of schulden zijn gekomen, is nazorg op maat belangrijk om te voorkomen dat zij opnieuw in de problemen komen.

3. Draag bij aan het doorbreken van taboe en schaamte en maak hulp vindbaar.

We zien veel taboe en schaamte als het gaat om praten over geldzorgen en schulden. Hierdoor vragen mensen met geldzorgen vaak (te) laat hulp, als de schuld (heel) hoog is. Een signaal dat we ook vaak horen is dat niet duidelijk is welke hulp er is en waar inwoners terecht kunnen.

Laat als gemeente zien dat inwoners die in armoede en/of met schulden leven niet de enige zijn met deze complexe problemen. En dat armoede en schulden vaak samenhangt met andere problematiek als een verslaving of laaggeletterdheid. Vertel het verhaal dat het iedereen kan overkomen om in de schulden te komen door een levensgebeurtenis zoals scheiding, verlies van een baan of het chronisch of ernstig ziek worden. Deel de verhalen over de complexiteit van armoede en schulden, maar ook de verhalen over hoe inwoners uit deze complexe problemen komen. Laat ook zien welke hulp en ondersteuning er is in de gemeente Oss. Zorg dat de informatie positief en praktisch is. Zoek hierbij naar

communicatiemiddelen die aansluiten bij de diverse doelgroepen. Betrek hierbij ervaringsdeskundige inwoners.

4. Verdere vereenvoudiging van toegang tot hulp en voorzieningen

De Osse maatwerkmethode en het experiment "zelf aan het stuur en op maat" zijn mooie voorbeelden van de vereenvoudiging van de toegang tot hulp en ondersteuning. Verdere vereenvoudiging van voorzieningen en maatregelen is noodzakelijk. Bijvoorbeeld door "een loket" te creëren waar de aanvraag voor alle meedoen regelingen zoals Meedoen is belangrijk, Stichting Leergeld, Sport & Cultuurfond en Solidariteitsfonds is georganiseerd. En door meer helderheid te geven over wanneer je wel of niet een beroep kunt doen op de bijzondere bijstand. Wij horen regelmatig dat de bijzondere bijstand onduidelijk is en er een beeld ontstaat van willekeur in de toewijzing. Het is goed om hier aandacht voor te hebben in het nieuwe beleidskader.

5. Investeer in duurzaam uit de schulden

Armoede en schulden zijn nooit een op zichzelf staand probleem. In huishoudens en gezinnen is er vaak veel meer aan de hand. Om duurzame oplossingen te vinden is het belangrijk te kijken waar de behoefte van de huishoudens ligt. Dit hoeft niet direct het oplossen van de geldzorgen te zijn. Een integrale aanpak zoals de proeftuin in de Ruwaard is een methode waar aandacht is voor de behoefte van huishoudens en gezinnen. Kijk of er mogelijkheden zijn om deze aanpak ook toe te passen in andere gebieden van de gemeente Oss.

De gemeente Oss is [Pilotproject Duurzame Financiële Dienstverlening](#) gestart. We zijn benieuwd naar de uitkomsten van deze pilot. Is het mogelijk om een (tussen)evaluatie mee te nemen in het nieuwe beleid?

6. Heb aandacht voor werkende armen en zzp'ers

Vaak wordt gezegd: "*Betaald werk is de beste weg uit de armoede en schulden*". Investeren in goed betaald werk is daarom van groot belang en mensen naar werk te begeleiden. En als mensen aan werken te zorgen dat dit ook loont en financieel geen achteruitgang betekent.

Er is een groep mensen die werken en toch in armoede leven: mensen in loondienst met een inkomen onder de 120% en zzp'ers die niet kunnen rondkomen. Deze groep verdient extra aandacht en ondersteuning in het nieuwe beleidskader omdat zij nauwelijks gebruik maken van de minimaregelingen. Ook denken zij dat zij niet in aanmerking komen voor de regeling als zij werken. Voor zzp'ers (ondernemers) zou bijvoorbeeld onderzocht kunnen worden of zij toegang tot schuldsanering kunnen krijgen zonder dat hij/zij zich moet uitschrijven bij de KvK.

7. Heb blijvende aandacht voor gezinnen in armoede

Wij verwijzen hier naar ons [advies](#) van 24 april 2017 over kinderen in armoede. Uit de MER2018 blijkt dat paren met kinderen, en met name oudere kinderen, op bijna alle bekeken inkomensniveaus iedere maand geld tekort komen en dus niet kunnen rondkomen en mogelijk schulden opbouwen. Het armoedebeleid voor deze doelgroep is ontoereikend. Dat is onacceptabel en levert een krachtig argument om het gemeentelijke voornemen om de inkomenspositie van specifieke doelgroepen – hier dus paren met (oudere) kinderen – te verbeteren. Daarbij moet worden bedacht dat armoede vaak van generatie op generatie over gaat. Mensen uit de armoede halen of houden heeft daardoor een preventief effect en voorkomt het doorgeven van armoede aan de volgende generatie. Het helpt ook om kinderen en jongeren budgetvaardigheden aan te leren. Zeker wanneer ouders of opvoeders hier zelf niet toe in staat zijn.

Zoek ook naar manieren om ook kinderen zelf te betrekken bij de ontwikkeling het beleidskader. Bijv. door de kinderraad en kindercollege van burgemeester en wethouders om advies te vragen.

8. Verbind het armoedebeleid met het gezondheidsbeleid

Mensen die in armoede leven, leven 7 jaar korter dan inwoners die kunnen rondkomen. Ook leven inwoners in armoede langer in een slecht ervaren gezondheid. De gemeentelijk polis AZOss is een armoede maatregel die bijdraagt aan gezondheid van inwoners die in armoede leven. Via Meedoen is Belangrijk biedt de gemeente o.a. de mogelijkheid om te sporten en bewegen. Hiervoor is het budget echter niet altijd toereikend. Maar er zijn meer verbindingen te maken. De [gesprekstool Succesvol verbinden van armoede- en gezondheidsbeleid](#) van Pharos, GezondIn en Platform31 kan helpen dit vorm te geven in het nieuwe gemeentelijke beleid voor armoede en schulden.

9. Lobby richting het Rijk om de inkomenspositie te verbeteren.

Inkomenspolitiek is voorbehouden aan het Rijk. We nodigen de gemeente uit om mee te denken over aard en inhoud van het opzetten van een lobby naar het Rijk met als doel de inkomenspositie van mensen met een laag inkomen te verbeteren. Wij denken hierbij aan de volgende punten:

- Het bieden van bestaanszekerheid en het vergroten van de financiële zekerheid zijn onderwerpen die aan de orde zouden moeten komen. Hiervoor kunnen de ontwikkelingen en resultaten van het experiment "zelf aan het stuur en op maat" een goede aanleiding zijn
- De complexiteit van bijv. toeslagen en andere regelingen. Hierdoor is de overheid een van de grootste schuldeisers.
- En het feit dat de vaste lasten een steeds groter beslag leggen op het inkomen waardoor er weinig bestedingsruimte over blijft. Het NIBUD heeft hier recent [een onderzoek](#) over gepresenteerd.